Velká Polom

Kraj: Moravskoslezský
Okres: Ostrava-město
Správní obvod: Ostrava
GPS souřadnice: 49.863596N, 18.093306E
Nadmořská výška: 336 m n. m.
První pís. zmínka: 1288 (736 let)
Počet obyvatel: 2 141
PSČ: 747 64
Adresa URL: www.velkapolom.cz

Historie obce Velká Polom

Obec patří ve slezském regionu k nejstarším. Plnila vždy významnou funkci pro široké okolí. Bohužel existuje málo pramenů, ze kterých bychom vyčetli nejstarší fakta o životě našich předků.
První písemná zmínka je datována k roku 1288. V zemi panovalo bezvládí a velká hrabivost šlechty. Zbylá část Přemyslovců se usadila na Opavsku, kde už existovala řada míst osídlení. Veškerá půda, která byla získávána dalším kácením lesů, patřila panovníkovi, šlechtě a církvi, vesnice patřily bohatým feudálům, na polích se pracovalo bez nároku na odměnu, veškerá úroda patřila panovníkovi. Vedle šlechty začal vznikat stav rytířský, duchovenstvo a kněží s mnichy, kteří pomáhali upevňovat moc panovníka. O správu obcí se starali rychtáři a fojtové, ustanoveni panovníkem. Začala vznikat nová řemesla - kovářství a kolářství - včetně obchodování. Obyvatelstvo se stěhovalo do osad trhových a farních. Naši vesnici vlastnil feudál Vikart, není však známo, zda ji vybudoval či převzal a podmanil si ji. Dá se však předpokládat, že naše obec vznikla mnohem dříve, neboť zdejší farní kostel je zasvěcen sv. Václavovi - slavné postavě historie českých dějin - k tomu udělovali souhlas sami Přemyslovci (vládli v období 896 - 1306).
Velká Polom se stala farní vesnicí, do jejíž duchovní správy patřily i okolní vesnice, jak později vznikaly. U nás se koncentroval náboženský život, všichni zemřelí byli z celé farnosti pohřbíváni u nás. V r. 1784 byla z Velké Polomi vyfařena Hrabyně, v r. 1905 Chabičov. V r. 1843 bylo zřízeno děkanství. Od r. 1508 (odkdy je zachována evidence) u nás působilo 27 farářů a 48 kaplanů.
K největším panovnickým rodům, které dlouhodobě vlastnily Velkou Polom, patřil Vikart, Jindřich z Bítova a Donátové. Poslední jmenovaný rod vybudoval vodní tvrz, založil velkopolomský statek - nejstarší v našem regionu - a pro kostel pořídil v r. 1467 zvon. Říká se, že pod kostelem je pochováno 25 členů této významné rodiny.
K dalším majitelům vesnice patřili Osinští, Ochabové a Hukovští, Martin a Jindřich Šípové , pak 136 let vlastnili Polom Pražmové. Ti zvětšili kostel, zřídili 3 oltáře, vybudovali kostelní věž, do které umístli 2 zvony, které svolávají věřící k pobožnosti i dnes. Hraběcí rod Wilczků zde působil 216 let. Ten působil v širokém okolí. Wilczkové si podmanili zemědělskou půdu, později se z nich stali průmyslníci a uhlobaroni - objevení uhlí a založení hutnického komplexu Vítkovic znamenalo nebývalý rozvoj kraje. František Josef Wilczek, který zahájil těžbu uhlí ve Slezské Ostravě, těžil ve Velké Polomi v letech 1803 - 1826 vitriolové kamencové břidlice. Rokem 1918 byla ukončena vláda nad našimi obcemi a městy, velkostatek v naší obci byl rozparcelován a správu převzaly samotné obce a státní instituce.
Se zrodem kostela a fary se začalo vyučovat náboženství. Ve Velké Polomi byla v r. 1794 zřízena „triviální škola", učily se tři předměty - psaní, čtení a počty. Ve škole nebyly lavice, děti seděly

na zemi. Učil zde Athanas Držkovic, pradědeček našeho významného rodáka, akademického malíře Valentina Držkovice. U mostu přes hlavní silnici se pak následně v r. 1876 postavila nová pětitřídní obecná škola, která od r. 1919 sloužila jako Živnostenská škola pro učně z Velké Polomi a okolí. Od r. 1945 se začalo prosazovat zřízení Měšťanské školy. Z dřevěných TESKO baráků byl postaven komplex budov - vznikla nová Obecná škola a budova u mostu byla využita jako škola měšťanská - do r. 1961, kdy byla vybudována nová škola v dolní části obce, která slouží dodnes. Tato byla rozšířena v letech 1986 - 1987. Starší část školy (z r. 1961) byla v r. 2005 celkově zrekonstruována.
Co se týče mateřského školství, byla ve Velké Polomi založena jako devátá v pořadí Maticí opavskou Jubilejní mateřská škola. Hudební vzdělání zajišťoval od r. 1925 tehdejší místní varhaník František Laštůvka.
Do roku 1848 bývala správa obcí rozdílná, neexistoval jednotný řád. V každé obci byl ustanoven fojt nebo rychtář, jmenován obecní hromadou nebo vrchností dočasně nebo doživotně. Byl prostředníkem mezi pány a poddanými. Vybíral daně, dohlížel na pořádek. Prvním dochovaným je záznam z r. 1492 - fojtem byl Jan Tichý. Základy obecní samosprávy byly položeny po r. 1848, kdy bylo zrušeno poddanství. Po r. 1848 řídilo obec obecní zastupitelstvo v čele se starostou - burgmistrem. Od r. 1857 se na postu starosty obce vystřídalo 28 lidí, zpočátku to byli většinou sedláci, později zástupci politických stran. V prvních volbách v nové Československé republice v r. 1919 byl zvolen Augustin Tešnar. Současná starostka je první ženou v historii obce, která zastává tuto významnou funkci.
Ke smutné části historie patří léta bojů a válek, po kterých zůstala spáleniště, smrt a příkoří.
Od r. 1240, kdy byl zaznamenán nájezd Tatarů, přes třicetiletou válku v létech 1618-1648, válku francouzsko-ruskou, kdy v r. 1799 tu byl osobně generál Suvorov v době italského tažení, až po války světové. Ta druhá znamenala pohromu, neboť ve vesnici se bojovalo. Osvobozovací boje trvaly 15 dnů. Skončeny byly 26. dubna 1945.
Po osvobozovacích bojích začala usilovná snaha o obnovu. Pamětníci tvrdí, že málokdy byli lidé tak sjednoceni ve svém úsilí jako tehdy. Budovaly se služby pro občany, obecní úřad, pošta, hasičská zbrojnice, obnovil se starý vodojem, vybudoval nový s napojením na Kružberk, vzniklo hřiště a sokolovna, nové nákupní středisko a telefonní ústředna, komplex JZD, rekonstruovaly se objekty, aby sloužily obecním potřebám, včetně kanalizace, komunikací, vzniklo nové autobusové stanoviště. Začala vznikat různá občanská sdružení a spolky, které vyvíjely činnost ve prospěch občanů.
Od samého počátku byli naši předkové českého původu, německá jména se objevují v období let 1780 - 1900. Byli to většinou přistěhovalci, kteří byli ve službě u Wilczků nebo židovští obchodníci. Lidé se živili především zemědělstvím. Měli k dispozici obilí a proso, které bylo třeba semlít na šrot a mouku. První mlýny byly vodní - farní matrika z r. 1645 eviduje dva: Kremlicův mlýn (v dnešním Čertově mlýně) a další, pojmenovaný po rodině Kotrských. Později (1880-1890) přišla doba nových mlýnů větrných - postaveny byly na větrném kopci. Provozovali je místní občané Blažej, Mučka a Nábělek.
Jako poslední moderní mlýn i se strojním vybavením byl postaven Frydolínem Rajským v r. 1924, nesloužil však dlouho. Až po r. 1828, kdy byla založena Rudolfova huť, nalezla většina našich občanů zaměstnání a finanční prostředky na obživu rodin v Ostravě. Výhodou byla císařská silnice - hlavní spojnice s městem Ostrava. V dávné minulosti umírali naši předkové ve velkém na různé choroby, v r. 1623 vymřela celá severní strana, cholera („kolera") sklátila spoustu lidí v letech 1863 a 1866, v r. 1872 to byly černé neštovice. Prvním lékařem v obci byl Hubert Fleischmann.
K naší obci neodmyslitelně patří objekt lihovaru. Začalo to vařením piva - první zmínka je z r. 1500. Za

éry Wilczků byl pivovar jako součást dvora, budova byla napojena na sýpku. Do historie se zapsal sládek, odborník na slovo vzatý, Jindřich Scholz. Jeho bratr Hugo po vzájemném nedorozumění postavil nový konkurenční pivovar na okraji obce, který zapříčinil ukončení činnosti pivovaru ve statku. V pozdější době pak pivovar odkoupili sedláci a změnili jej na lihovar, který slouží dodnes.